

УДК 351.746

Коваленко Юрій Олександрович,
здобувач Міжрегіональної
Академії управління персоналом

СУТНІСТЬ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

У статті аналізується юридична сутність інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Автором визначається комплексна мета такого забезпечення, що зводиться до задоволення інформаційної потреби щодо стану корупції у правоохоронних органах задля протидії корупції в цих органах влади. Особливу увагу приділяється завданням досліджуваного інформаційного забезпечення, зокрема виділено основне системне завдання та опосередковані завдання цього забезпечення.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, інформація, корупція, правоохоронний орган, протидія корупції.

Коваленко Ю.О. Сущность, цели и задачи информационного обеспечения противодействия коррупции в правоохранительных органах Украины

В статье анализируется юридическая сущность информационного обеспечения противодействия коррупции в правоохранительных органах Украины. Автором определяется комплексная цель такого обеспечения, которое сводится к удовлетворению информационной потребности в отношении состояния коррупции в правоохранительных органах для противодействия коррупции в данных органах власти. Особое внимание уделяется заданиям исследуемого информационного обеспечения, а именно выделены основное системное задание и опосредованные задания рассматриваемого информационного обеспечения

Ключевые слова: информационное обеспечение, информация, коррупция, правоохранительный орган, противодействие коррупции.

Y. Kovalenko The essence, goals and objectives of information support for countering corruption in law enforcement agencies of Ukraine

The article analyzes the legal nature of anti-corruption information provision in law enforcement agencies of Ukraine. The author identifies the comprehensive goal

of such a provision, which is to meet the information concerning the state of corruption in law enforcement agencies in order to counteract corruption in these agencies. A special attention is paid to the tasks of the investigated information support, in particular, the main system task and the indirect tasks of this support have been identified.

Key words: *information support, information, corruption, law enforcement agencies, to combat corruption.*

Постановка питання. Сьогодні інформаційні перетворення змінюють життя людей та спосіб розвитку сучасного світу, обумовлюють становлення інформаційного суспільства в нашій державі. Зокрема, В.Д. Люблін зауважує, що за останні роки вже й в Україні за допомогою веб-ресурсів мережі Інтернет розповсюджуються інструкції з виготовлення вибухівки у домашніх умовах, поширюється порнографічна та інша шкідлива інформація, котра деструктивним чином впливає на молодь та усе суспільство, долучене до інформаційного «поля», загалом [1, с. 67]. Попри це в жодному разі не можна ігнорувати й того факту, що володіння інформацією також сприяє розвитку всіх сфер діяльності держави та суспільства, адже інформація, як зазначають вчені, є основним стратегічним ресурсом побудови інформаційного суспільства, формування якого в нашій державі є «необхідною умовою сталого розвитку країни, її повноцінного входження до світової економіки» [2, с. 56], а також для ефективної роботи органів державної влади, зокрема правоохоронних органів.

Актуалізується це питання тим, що за останні роки в правоохоронних органах України значно підвищився рівень корупції, а інформація все більшою мірою починає використовуватись як ефективна зброя протидії цьому негативному соціально-економічному та культурному явищу. Утім попри очевидний антикорупційний потенціал інформації питання інформаційного забезпечення протидії корупції в нашій державі залишається ще невиправдано малодослідженим поняттям.

Аналіз наукової літератури та невирішені питання. Значення інформаційного забезпечення правоохоронних органів України, зокрема щодо протидії корупції, важко недооцінити, що також підтверджується на нормативному рівні наказами та розпорядженнями Міністерства внутрішніх справ України [3, с. 55], а щонайперше – науковими працями українських вчених у галузі права (Д.В. Артем'євої, В.В. Бабаскіна, О.В. Бойченка, К.І. Белякова, К.С. Герасименко, С.А. Жалгунової, І.П. Катеринчука, М.В. Коваліва, Н.А. Нефедової, О.Г. Фролової, І.В. Хорт, Г.М. Шорохової та

ін.), завдяки яким поняття «інформаційне забезпечення правоохоронних органів» міцно увійшло в науковий та практичний обіг і в цей час широко використовується при висвітленні проблем управління правоохоронними органами [4, с. 138], головним чином у межах адміністративного та інформаційного права. Попри це слід зауважити, що до сьогодні питання юридичної сутності, мети та завдань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України ще не були предметом окремого комплексного дослідження.

Таким чином, **метою** цієї наукової статті є розкриття сутності, мети та завдань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави.

Виклад основного матеріалу. У широкому сенсі інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це врегульований нормами права процес накопичення (збору) із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації, перетворення та відтворення її, надання та отримання (тобто, «комунікація») цієї інформації у потрібній кількості й якості, що є необхідним для здійснення антикорупційної діяльності в правоохоронних органах України, а також зберігання, поширення (використання) цієї інформації правоохоронними органами держави. З цього випливає, що *сутність* інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України виявляється у:

1) функціональному та управлінському контексті. Як «інструмент» ефективного управління (загальновідомо, що найважливіша особливість процесу управління полягає саме в його інформаційній природі), інформація про корупцію дозволяє правоохоронним органам України приймати оптимальні, виважені та своєчасні управлінські рішення, а також уникати таким чином прийняття рішень (вчинення дій чи утримання від їх вчинення), нормативно-правових актів (та їх реалізації), які спонукали б чи підтримували корупцію у відповідному органі влади та/або у системі органів державної влади загалом;

2) цільовому контексті, що визначається потребами, які спроможна задовольнити саме інформація. Тобто в цьому аспекті інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах дозволяє накопичувати, обробляти, надавати та отримувати, використовувати інформацію про корупцію та її запобігання, що є необхідною для: (а) виконання відповідним органом влади власних повноважень (та виконувати ці повноваження з дотриманням принципу законності); (б) правильного виконання власних функцій та завдань (та діяти послідовно, виважено); (в) здійснення процесу досягнення цілей з мінімізованими труднощами (та відповідно діяти оптимально

й ефективно);

3) концептуально-стратегічному гуманістичному контексті. Адекватне здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах влади дозволяє державі: (а) виробляти ефективну антикорупційну політику (дієвим чином коригувати завдання, способи та засоби протидії корупції); (б) оптимально вибудовувати стратегію антикорупційної діяльності в правоохоронних органах влади безпосередньо та у процесі їхньої взаємодії з іншими органами влади; (в) підвищувати рівень довіри громадськості та міжнародних інститутів, міжнародного співтовариства до правоохоронних органів влади України та/або системи влади держави загалом;

4) контрольному контексті. Інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України робить ці органи влади не лише спроможними запобігати корупційним проявам та протистояти корупційним ризикам, приймаючи до уваги актуальний стан толерантного ставлення співробітників відповідного органу влади до корупції, але й робить діяльність цього органу влади «прозорою», підконтрольною громадянському суспільству (роль громадськості в процесі протидії корупції в правоохоронних органах влади, як відомо, важко недооцінити, хоча цей вплив не може зводитись до неправомірного тиску громадськості на органи влади, їхню дискредитацію), яке буде активно долучатись до підтримки цього органу влади у її антикорупційній ініціативі та політиці;

5) превентивному контексті. Саме здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах влади дозволяє безпосередньо руйнівню впливати на корупцію та на процес паразитування цим явищем структури правоохоронних органів влади, адже актуальна та наближена до об'єктивної дійсності інформація про стан корупції та запобігання їй (не викликає сумнівів, що будь-яка інформація про стан корупції в органах влади не повною мірою відображає реальний її стан [5, с. 4002]) у відповідних органах влади: (а) об'єктивізує проблему, окреслює її риси та масштаби, тенденції до зростання, на підставі чого можна розробити, прийняти та впроваджувати ефективні програми дій щодо запобігання та протидії корупції; (б) робить проблему реальною, осмислюваною, вказуючи співробітникам правоохоронних органів влади та громадськості на те, що корупційна поведінка в жодному разі державою не ігнорується, не вважається допустимою, фіксується як недопустиме та протиправне діяння, а за корупційні правопорушення не теоретично, а практично настає моральна та юридична відповідальність (кримінальна, адміністративна та/або цивільно-правова).

Сутність інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України дозволяє повною мірою з'ясувати мету вказаного процесу, яка досить тісно пов'язана з такою категорією, як «інформаційна потреба», під якою розуміється певний стан суб'єкта предметної діяльності, що виникає у зв'язку з необхідністю отримання відомостей, котрі забезпечують вирішення предметних завдань. Відтак цілком очевидно, що інформаційні потреби, зокрема органів внутрішніх справ, визначають мету інформаційного забезпечення, яка загалом «полягає у наданні співробітникам органів внутрішніх справ інформації необхідної якості в задані терміни та у рамках діючих технічної й організаційної структур, правового регулювання та фінансування» [6, с. 144]. Тобто *комплексною метою* інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України можна назвати задоволення інформаційної потреби щодо стану корупції у правоохоронних органах України задля протидії корупції в цих органах влади держави.

Стосовно переліку завдань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, то він визначений загальними завданнями органів влади, спеціальною компетенцією правоохоронних органів влади, а також скорегований сутністю та метою інформаційного забезпечення протидії корупції в означених органах влади.

Слід зауважити, що особлива увага до завдань інформаційного забезпечення в науковій літературі вченими звертається в межах дослідження окремих питань здійснення управління тими чи іншими процесами та функціонування органів влади, суб'єктів господарювання тощо. Зокрема, Т.Б. Шира, досліджуючи проблеми управління асортиментом, зауважує, що головними завданнями інформаційного забезпечення цього управління є «отримання достовірних відомостей від покупців про попит і передачу їх у повному обсязі до постачальників» [7, с. 71]. Зі свого боку українська вчена Л.М. Мартиненко, розглядаючи складові елементи розвитку страхового ринку, зауважила, що основні завдання інформаційного забезпечення полягають у задоволенні потреб керівників, які розробляють стратегічні орієнтири, в аналітичній інформації; формуванні, розміщенні, наповненні, підтримці, актуалізації та використанні інформаційних ресурсів, необхідних для розробки, оцінки і коректування стратегії; створення і розвитку систем обробки та передачі інформації [8, с. 54].

Українська вчена В.В. Іванова наголошує, що основними завданнями інформаційного забезпечення є: (1) створення повного фонду інформації; (2) створення умов для інформаційного забезпечення на різних рівнях;

(3) об'єднання інформаційних потоків різних рівнів; (4) забезпечення єдності процесу отримання та передачі інформації; (5) стандартизація процесу інформаційного забезпечення; (6) доступність для користувачів з різним рівнем підготовки та фінансовими можливостями [9, с. 61–63]. Погоджується з цією позицією також А.О. Дегтяр [10, с. 65–66]. Зі свого боку вчені В.В. Годін та І.К. Корнеєв вважають, що інформаційне забезпечення насамперед виконує такі завдання: (1) визначення кола споживачів інформації, а також періодичності циркуляції та форм надання інформації; (2) визначення відповідних джерел інформації та наявних способів доступу до них; (3) організація та уніфікація процесів і засобів накопичення, фіксації, обробки, зберігання, актуалізації, надання та використання інформації, а також розподіл завдань (обумовлених вказаними діями) між відповідними суб'єктами інформаційного забезпечення; (4) організація потоків інформації, формування комплексу технічних засобів для організації цих потоків, розвиток і створення нових інформаційних (та телекомунікаційних) технологій, а також поступове (поетапне) формування єдиного інформаційного простору; (5) організація зберігання усього масиву інформації (головним чином це розробка системи класифікаторів, зберігання даних і інформації в уніфікованих форматах); (6) формування уніфікованої системи документації, розробка документообігу та технологічних процесів формування документів, а також встановлення відповідного порядку їх складання, оформлення, фіксації (реєстрації), узгодження та затвердження; (7) створення та реалізація порядку взаємодії інформаційної системи та відповідних управлінських суб'єктів, а також організація використання інформації для оцінки тенденцій, альтернатив рішень і дій розробки прогнозів, вироблення загальної стратегії; (8) організація зворотного зв'язку [11, с. 37]. Утім, аналізуючи наведені переліки завдань інформаційного забезпечення, можна відмітити, що вченими фактично змішуються поняття «завдання» та «способи», «засоби» здійснення цих завдань, а також завдання інформаційної системи, що з методологічної позиції можна виправдати з огляду на об'єктивний та суб'єктивний прояв інформаційного забезпечення.

Викладені підходи до розуміння завдань інформаційного забезпечення дозволяють стверджувати, що їх доцільно розглядати у широкому та вузькому сенсі. Відтак у загальних рисах *основним системним завданням* інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є:

1) встановлення та репрезентація стану корупції в правоохоронних органах влади (задовольняючи таким чином інформаційний інтерес цих органів влади та держави у цілому);

2) здійснення контролю за відповідністю виконання цими органами влади покладених на них законодавством завдань, а також підвищення ефективності протидії корупції в цих органах влади та запобігання корупції у державі загалом, звертаючись до інформації як до інструменту управління.

Конкретизація основного завдання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України дозволяє стверджувати, що розглядуване інформаційне забезпечення виконує комплекс таких завдань:

1) задоволення зовнішніх інформаційних потреб щодо протидії корупції в правоохоронних органах України. У цьому контексті інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах влади надає (репрезентуючи) іншим (неправоохоронним) органам влади, міжнародним інститутам та громадськості наявний (отриманий в процесі здійснення первинних стадій інформаційного забезпечення) комплекс інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади України та фактичний стан протидії цьому негативному феномену з метою опрацювання надалі відповідними споживачами цієї інформації наданої ними інформації чи без такої мети;

2) задоволення внутрішніх інформаційних потреб щодо протидії корупції в правоохоронних органах України. Це завдання головним чином виявляється у наданні та отриманні актуальної інформації про стан корупції та протидії їй у правоохоронних органах суб'єктам і об'єктам упровадження процесу забезпечення;

3) організація реалізації інформаційних процесів, зокрема визначення та відбір (у відповідному порядку та у належний, оптимальний спосіб) необхідних джерел інформації, систематизація отриманих даних та їх інтерпретація, а також забезпечення роботи тих структурних підрозділів правоохоронних органів, що відповідною мірою відповідають за інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах.

Висновки. В умовах становлення в Україні інформаційного суспільства як основи його сталого розвитку інформація стає вирішальним «інструментом» протидії корупції – феномену, деструктивний вплив якого практично на усі сфери життєдіяльності суспільства є більш ніж очевидним. Особливою важливістю інформація характеризується в процесі діяльності правоохоронних органів влади – органів влади, які протидіють злочинності в державі та відповідно знаходяться перед численними корупційними ризиками. У цьому контексті інформаційне забезпечення протидії корупції в означених органах влади, серед іншого, дозволяє державі ефективно здійснювати антикорупційну політику, а вказаним органам влади – оптимально та вчасно протидіяти паразитарному ефекту корупції на ці органи влади зокрема та ефективно

функціонувати загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Люблін В.Д. Специфіка та умови адміністративно-правового закріплення безпеки інформаційних відносин у галузі реклами // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. 2014. Т. 16. № 1 (58). Ч. 2. С. 67–72.
2. Прийма С.М. Синергійно-інформаційний підхід як методологічний інструментарій: дослідження відкритої освіти дорослих // Освіта та педагогічна наука. 2014. № 2 (163). С. 56–63. DOI: 10.12958/EPS.2(163). Pryima_S_M.
3. Фролова О.Г. Проблеми правового регулювання інформаційно-методичного управління в органах внутрішніх справ // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2002. № 1. С. 53–62.
4. Парубин К.О. Использование информационно-коммуникационных технологий – главное условие модернизации информационной системы учета дорожно-транспортных аварий в Украине // *Legea și viața*. 2013. № 11-4 (263). С. 137–141.
5. Hladky V.V. The Manifestation of Corruption in Eastern Europe // *Path of Science*. 2018. № 1(30). P. 4001–4012. DOI: 10.22178/pos.30-5.
6. Финько В.Н. Информационное обеспечение органов внутренних дел: системный анализ базовых понятий и определений // *Вестник Воронежского института МВД России*. 2007. № 3. С. 144–151.
7. Шира Т.Б. Функціональний аспект управління асортиментом у комерційній діяльності // Наукові записки Української академії друкарства. Серія: Економічні науки. 2015. № 1. С. 63–73.
8. Мартиненко Л.М. Стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку України: дис. ... канд. екон. наук. Донецьк, 2014. 216 с.
9. Иванова В.В. Щодо формування системи інформаційного забезпечення розвитку економіки України // *Економіст*. 2008. № 4 С. 61–63.
10. Дегтяр А.О. Методологічні підходи до побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності організації соціокультурної сфери // *Вісник Харківської державної академії культури*. Серія: Соціальні комунікації. 2015. Вип. 46. С. 62–71.
11. Годин В.В., Корнеев И.К. Информационное обеспечение управленческой деятельности: учеб. Москва: Высш. шк., 2001. 240 с.